

KICHIK BIZNESNI RIVOJLANTIRISHDA INNOVATSION YONDASHUVLAR

Sherboboyev Jasurbek Pirim o'g'li

Ergashev Muhammadrajab Soatmurot o'g'li

MIRZO ULUG'BEK NOMIDAGI SAMARQAND DAVLAT**ARXITEKTURA-QURILISH UNIVERSITETI****IQTISODIYOT VA BOSHQARUV FAKULETI****Biznesni boshqarish 2-bosqich talabalari**<https://doi.org/10.5281/zenodo.21296659>

Annotation: the article is devoted to the problems of the development of small business in Uzbekistan and explores the reasons for the emergence of factors affecting the organizational effectiveness of its system. Proposals have been made to address existing problems and shortcomings and to create a favorable innovative environment for trade and Industry Development.

Annotatsiya: Maqolada O'zbekistonda kichik biznesning rivojlantirish muammolariga bag'ishlangan hamda tizimini tashkiliy samaradorligiga ta'sir ko'rsatuvchi omillarning vujudga kelish sabablari o'rganilgan. Mavjud muammo va kamchiliklarni bartaraf etishga hamda savdo va sohani rivojlantirish uchun qulay innovatsion muhit yaratish haqida takliflar berilgan.

Kalit so'zlar: kichik biznes, rivojlanish, sharoitlar, iqtisodiyot, Qonunchilik bazasi.

O'zbekistonda ham kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni rivojlantirish davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biri bo'lib, yangi ish o'rinlarini yaratish, aholi daromadlarini oshirish va ichki bozorni tovar hamda xizmatlar bilan ta'minlashda katta rol o'ynaydi. Shu bilan birga, zamonaviy raqobat muhitida muvaffaqiyatga erishish uchun innovatsion yondashuvlardan foydalanish zarurati tobora ortib bormoqda.

Innovatsion yondashuv – bu yangi g'oyalar, texnologiyalar, boshqaruv usullari va biznes modellardan foydalanish orqali samaradorlikni oshirishga qaratilgan jarayondir. Kichik biznes subyektlari uchun innovatsiyalar quyidagi imkoniyatlarni yaratadi:

- ❖ ishlab chiqarish xarajatlarini kamaytirish;
- ❖ mahsulot va xizmat sifatini oshirish;
- ❖ yangi bozorlarni egallash;
- ❖ raqobatbardoshlikni kuchaytirish.

O'zbekistonda kichik biznesni rivojlantirishning dolzarb yo'nalishlar (1-jadvalda ko'rsatilgan).

Raqamlashtirish va IT texnologiyalarni joriy etish

Kichik biznesda raqamli texnologiyalardan foydalanish muhim innovatsion yo'nalishlardan biridir. Masalan, onlayn savdo platformalari, elektron to'lov tizimlari, CRM va ERP tizimlari biznes jarayonlarini soddalashtiradi va tezlashtiradi. O'zbekistonda elektron tijoratning rivojlanishi kichik tadbirkorlar uchun yangi imkoniyatlar ochmoqda.

Startup madaniyatini rivojlantirish

Startaplar innovatsion iqtisodiyotning asosiy drayverlaridan biridir. Yosh tadbirkorlarni qo'llab-quvvatlash, inkubatsiya va akseleratsiya dasturlarini kengaytirish orqali yangi innovatsion loyihalarni hayotga tatbiq etish mumkin.

- ❖ Yashil iqtisodiyot va ekologik innovatsiyalar. Atrof-muhitni muhofaza qilish bilan bog'liq innovatsiyalar ham kichik biznes uchun yangi yo'nalish hisoblanadi. Qayta ishlash, energiya

tejamkor texnologiyalar va ekologik toza mahsulotlar ishlab chiqarish orqali nafaqat foyda olish, balki barqaror rivojlanishga hissa qo'shish mumkin. Kadrlar salohiyatini oshirish Innovatsion rivojlanish malakali kadrlarni talab etadi. Shuning uchun tadbirkorlar va xodimlar uchun treninglar, seminarlar va amaliy kurslarni tashkil etish muhim ahamiyatga ega.

- ❖ Hamkorlik va klaster tizimlari. Kichik biznes subyektlari o'rtasida hamkorlikni rivojlantirish, ishlab chiqarish va xizmat ko'rsatish klasterlarini tashkil etish innovatsion yondashuvlarning samarali shakli hisoblanadi. Bu resurslardan samarali foydalanish va umumiy natijadorlikni oshirish imkonini beradi.

Muammolar va ularni bartaraf etish yo'llari:

Kichik biznesni innovatsion rivojlantirishda quyidagi muammolar mavjud:

innovatsion infratuzilmaning yetarli darajada rivojlanmaganligi;

axborot va tajriba yetishmasligi.

Ushbu muammolarni hal etish uchun davlat tomonidan imtiyozli kreditlar ajratish, innovatsion markazlar tashkil etish, xorijiy tajribani joriy etish va tadbirkorlarni qo'llab-quvvatlash mexanizmlarini kuchaytirish zarur.

Kichik biznesni rivojlantirishda innovatsion yondashuvlardan foydalanish O'zbekiston iqtisodiyotining barqaror o'sishini ta'minlashda muhim omil hisoblanadi. Raqamlashtirish, startaplarni qo'llab-quvvatlash, ekologik innovatsiyalarni joriy etish va yosh-avlodni malakasini oshirish orqali kichik biznesning raqobatbardoshligini yanada kuchaytirish mumkin. Shu bois, innovatsiyalarni keng joriy etish kelajakda mamlakat iqtisodiy taraqqiyotining asosiy drayverlaridan biri bo'lib xizmat qiladi.

Kichik biznesni rivojlantirishda innovatsion yondashuvlar

1-jadval

No	Innovatsion yondashuv turi	Mazmuni	Afzalliklari	Amaliy misol
	Raqamli marketin	Ijtimoiy tarmoqlar, SEO va onlayn reklama orqali mijoz jalb qilish	Arzon, keng auditoriyaga chiqish	Instagram orqali mahsulot sotish
	Elektron tijorat (e-commerce)	Internet orqali mahsulot va xizmatlarni sotish	24/7 savdo imkoniyati, xarajatlarni kamaytirish	Onlayn do'kon ochish
	Avtomatlashtirish	Ish jarayonlarini dasturiy vositalar orqali boshqarish	Vaqt va resurslarni tejash	CRM tizimidan foydalanish
	Innovatsion mahsulot yaratish	Bozorda yangi yoki yaxshilangan	Raqobatda ustunlik	Ekologik toza mahsulotlar ishlab chiqarish

		mahsulot ishlab chiqish		
	Hamkorlik (collaboration)	Boshqa bizneslar bilan sheriklik qilish	Resurs almashinuvi, yangi imkoniyatlar	Kichik brendlar kooperatsiyasi
	Mijozga yo'naltirilganlik	Mijoz ehtiyojlarini chuqur o'rganish	Mijoz sodiqligi oshadi	Feedback asosida xizmatni yaxshilash
	Startup yondashuvi	Tez sinov (MVP) va moslashuvchan rivojlanish	Xatoliklarni tez aniqlash	Yangi xizmatni beta versiyada ishga tushirish

Adabiyotlar, References, Литературы:

1. "Kichik biznes va tadbirkorlik" 2019-yil, "Iqtisodiyot" nashriyoti, Toshkent
2. "Kichik biznes va tadbirkorlik asoslari" 2020-yil, "Fan va texnologiya" nashriyoti, Toshkent
3. "Marketing asoslari" 2019-yil, "Iqtisodiyot" nashriyoti
4. "O'zbekistonda kichik biznesni innovatsion rivojlantirish yo'llari" 2022-yil, "Iqtisodiyot va innovatsion texnologiyalar" ilmiy jurnali.
5. "Kichik biznesda innovatsion faoliyat samaradorligi" 2021-yil, "Iqtisodiy tadqiqotlar" jurnali
6. Innovatsion menejment. – Toshkent: "Fan va texnologiya", 2021. – 300 b.
7. Kichik biznesda innovatsion faoliyat samaradorligi // Yosh olimlar ilmiy maqolalar to'plami. – Toshkent, 2021. – B. 120–126.
8. Internet manbalar